

Olimpiyat Oyunları Perspektifinde Ekonomik Kalkınma ve Sportif Başarı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Literatür İncelemesi

Müjgan Deniz^{1*}

^{1*} İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisat Bölümü, İstanbul, Turkey, (ORCID: 0000-0002-3151-5838, hacioglu@istanbul.edu.tr)

(1st International Conference on Frontiers in Academic Research ICFAR, February 18-21, 2023)

(DOI: 10.31590/ejosat.1275106)

ATIF/REFERENCE: Deniz, M. (2023). Olimpiyat Oyunları Perspektifinde Ekonomik Kalkınma ve Sportif Başarı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Literatür İncelemesi. *European Journal of Science and Technology*, (51), 314-323.

Öz

Bu makale, ülkelerin madalya toplamlarının belirlenmesinde nüfus ve ekonomik kaynakların, özellikle Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) ve ekonomik kalkınma düzeyinin rolü gibi ülke düzeyinde Olimpiyat başarısının belirleyicilerine odaklanmaktadır. Bu çalışma esasen bir literatür taraması olup, temel olarak 1950'lerden itibaren Olimpiyat Oyunlarının Covid-19 pandemisi nedeniyle bir sonraki yıla ertelendiği 2020 yılına kadar her dört yılda bir düzenlenen Olimpiyat Oyunları ve sonuçları ele alınmıştır. Bu konuda daha önce yapılmış akademik çalışmalar gözden geçirilerek elde edilen bulgular ve sonuçlar yorumlanmaya çalışılmıştır. Genel olarak konuyla ilgili yapılan akademik çalışmalar, ulus devletlerin nüfus büyüklükleri ve gelir düzeylerinin benzer etkilere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmalar, uluslararası spor müsabakalarından yüksek madalya toplamları elde etmek için hem büyük bir nüfusa hem de yüksek kişi başına GSYİH'ye ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu makalede tartışılan literatür sonucunda ekonomik faktörler, ev sahipliği ve olimpiyatlardaki deneyimler ile olimpiyat madalyası sayısı arasında pozitif bir ilişki olduğu söylenebilir. Özetlemek gerekirse, bu konuda yapılan akademik çalışmalar 1970'lerin başından itibaren yoğunluk kazanmaya başlamış ve bu çalışmalar göstermiştir ki, genel olarak madalya kazanma konusunda en başarılı ülkeler ekonomik olarak gelişmiş ve zengin ülkelerdir.

Anahtar Kelimeler: Spor ekonomisi, Milli Gelir ve Sportif Başarı İlişkisi, Nüfus, Kişi başına GSYİH, Olimpiyat Oyunları

A Literature Review on the Relationship between Economic Development and Sporting Success in the Perspective of the Olympic

Abstract

This paper focuses on the determinants of Olympic success at the country level such as the role of population and economic resources, especially Gross Domestic Product (GDP) and level of economic development in determining medal totals of the countries. This study is essentially a literature review and basically consider the Olympic Games from 1950's onwards to the year 2020 in which the Olympic Games postponed to the next year because of Covid-19 pandemic. By reviewing the previous academic studies on this subject, the findings and conclusions were tried to be interpreted. In general, academic studies on the subject have shown that population size and income levels of nation states have been found to have similar effects. Studies suggest that both a large population and high per capita GDP are needed to generate high medal totals from international sports competitions. As a result of the literature discussed in this article, it can be said that a positive relationship between economic factors, hosting and experiences in Olympics and the number of olympic medals. Shortly, academic studies carried out on this subject have started to gain intensity since the beginning of 1970s and these studies have shown that economically developed and rich countries have been most successful in winning a medal at the overall.

Key words: Sport Economics, Relationship between economic resources and sportive success, GDP per-capita, Population.

* Corresponding Author: hacioglu@istanbul.edu.tr

1. Giriş

Bu çalışmada, sportif başarı ve bunda etkili olan faktörler üzerine mevcut literatür incelenerek, ilgili konuda daha önce yapılmış çalışmalar ağırlıklı olarak dikkate alınacaktır. Böylece ülkelerin sportif alandaki başarıları ile ekonomileri arasındaki ilişki analiz edilmeye çalışılacaktır. Esasen bu çalışma yeni bir ampirik çalışmadan çok bir literatür taraması niteliğindedir. Şimdiye kadar bu alanda benzer akademik makaleleri ele alan bu çalışma, ekonomi ve sporda başarı arasındaki ilişkiyi sorgulamıştır. Yani bu çalışmada uluslararası sportif başarı ve ülkelerin GSYİH düzeyleri tarihsel süreç içerisinde Olimpiyat Oyunları bağlamında ele alınmaktadır. Son elli yılda yapılan mevcut çalışmalar, olimpiyatlardaki başarıları, ülkelerin elde ettiği olimpiyat madalyaları sayısına göre değerlendirilmiştir.

Giderek artan sayıda ülke, diğer uluslarla rekabet edebilmek için spora büyük miktarlarda yatırım yapsa da, genel olarak en başarılı ülkelerin ekonomik olarak gelişmiş ve zengin ülkelerin olduğu görülmektedir. Bu makale basitçe, ülkelerin gayri safi yurtiçi hasıla ve bireysel devletlerin gelir düzeyleri ve nüfusları gibi uluslararası spor başarısına sahip olmalarına yol açabilecek önemli belirleyicilere genel bir bakış sunmaktadır.

Konuyla ilgili literatür, ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeylerinin ve bunun yansıması olarak milli gelir seviyelerinin uluslararası spor müsabakalarında (burada Olimpiyat Oyunları özelinde) aldıkları madalya sayısını ne yönde etkilediği bağlamında ele alınmıştır. Sportif alanda ülke başarılarını etkileyen temel değişkenler genel itibarıyla milli gelir düzeyi, nüfus, siyasi ve sosyolojik faktörler üzerinde durulmuştur. Çalışmada öncelikle, ülkelerin spor politikaları, spor altyapısına yaptıkları yatırım, fiziki, teknolojik altyapıya ayırdıkları fonlar ile profesyonel spor başarılarının karşılaştırmasının yapılması için kavramsal bir çerçeve sunulacaktır. Bu bağlamda, ülkelerin uluslararası spor başarısı üzerinde bariz bir etkisi olduğu düşünülen başlıca faktörler, son elli yıldır bu konuya odaklanan akademik literatürden türetilmiştir.

İktisat literatüründe şekillenen ve üzerinde çalışılan alanlardan biri de “spor ekonomisi” olarak tanımlanan, diğer bir deyişle sporun ekonomisi; spor gelişiminde kaynakların optimal tahsisi, spor performansı, spor ürünleri ve yatırımlar gibi konuları değerlendiren, spor faaliyetlerinin analizi için iktisat teorilerinden faydalanan bir alandır (Makiyan ve Rostami, 2021: 34). Şimdiye kadar incelenen spor ekonomisi araştırmalarında, Olimpiyat başarısını tahmin etmek için belirleyici faktörler olarak sadece birkaç değişken tanımlanmıştır. Bu faktörler birçok çalışmada sabit kalmıştır ve ilginç sonuçlar vermiştir. Bazı çalışmalarda Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ve nüfus bağımsız ekonomik değişkenler olarak, bazı çalışmalarda ise barınma, sosyo-ekonomik durum, Olimpiyatı organize eden ev sahibi ülke olup olmadığı vb. gibi başka faktörler de söz konusudur.

Olimpiyat Oyunlarında kazanılan madalyaları tahmin etmek için ekonomik faktörler. Bu nedenle daha önce yapılan çalışmaların kısa bir incelemesinin yapılması yararlı olacaktır. Belirtmek gerekir ki, makalede altın madalyalı bir sporcuyla hangi şart ve koşulların yetiştirdiğine dair, ne tür atletlerin en başarılı olduğuna yönelik kapsamlı bir analiz sunulmamaktadır. Uluslararası spor müsabakalarında başarı elde etmede ülkelerin ekonomik gelişme sürecinin kesin ve ayrıntılı bir araştırması da değildir. Bunun yerine, spor alanında uluslararası müsabakalarda ekonomik olarak gelişmiş devletlerin gücünün bir göstergesi ve ekonomik kaynakların sportif başarıya yansımalarının bir sonucu olarak Olimpiyat Oyunları'nda elde edilen madalya sayılarının karşılaştırılmasıdır. Bilindiği üzere modern Olimpiyat Oyunları 1896 yılında Atina'da resmi olarak başlatılmış ve o tarihten bu yana her dört yılda bir (I. ve II. Dünya Savaşları ve Covid-19 Pandemisi dolayısıyla 2020 yılı hariç) dünya çapında gerçekleşti.

Müsabakalardaki tüm ülkelerin Olimpiyat madalyası kazanma konusunda aynı yeteneğe sahip olmadığı söylenmelidir. Makiyan ve Rostami (2021), yaptıkları çalışmada, neden bazı ülkelerin diğerlerinden daha fazla olimpiyat madalyası alabildiği ve bazılarının hiç madalya alamadığı sorusuna odaklanmaktadır. Olimpiyat Oyunları tarihine bakıldığında tüm dünya uluslarının sportif açıdan farklı avantaj ve yeteneklere sahip olduğu görülmektedir. Ülkelerin olimpiyat madalyası alacağını tahmin etmenin bir yolu, sporcularının yeteneklerini göz önünde bulundurmadır. Sportif başarının toplumdaki önemi arttıkça, olimpiyat yarışmalarındaki başarının arkasındaki nedenlere daha fazla akademisyen odaklanmaktadır. Dolayısıyla bu durum birçok akademisyeni 1950'lerden itibaren sportif başarının arkasındaki faktörleri araştırmaya yöneltmiştir. Nitekim, Olimpiyat Oyunlarındaki başarının hem ev sahibi ülkeyi nasıl etkilediği hem de katılımcıların kültürel, ekonomik, sosyal ve politik olmak üzere farklı açılardan dikkatli bir şekilde analiz edilmesi gerektiği söylenebilir (Makiyan ve Rostami, 2021: 34).

Ülkeler tarafından kazanılan madalyaları tahmin etmenin bir diğer önemli yolu, sporcuların yeteneklerine ek olarak ülkenin ekonomik gücünü de dikkate almaktır. Bu çalışmada Nüfus, kişi başına düşen GSYİH ve ayrıca ev sahipliği ve deneyim gibi en önemli faktörlerin madalya kazanmaya etkisi. Bu çalışmada nüfus, kişi başına düşen milli gelir ve ev sahipliği gibi en önemli faktörlerin madalya kazanma üzerindeki etkisi ve açıklayıcı değişkenler olarak geçmiş zamanların olimpiyat deneyimi, özellikle ekonomik faktörler ele alınmıştır. Ayrıca literatürde ampirik çalışmaların daha çok Olimpiyat oyunları, özellikle de Yaz Olimpiyatları üzerine yapıldığı görülmektedir. Çünkü Yaz Olimpiyatları, birçok spor dalını ve dünyadaki tüm devletleri içeren en büyük spor organizasyonudur. De Bosscher ve arkadaşlarına (2007) göre ülkelerin uluslararası arenada sportif başarılarını neyin belirlediğine ilişkin literatürün başlangıcı 1950'lere kadar uzanmakta ve bu konudaki akademik çalışmaların 1970'lerin başından itibaren giderek yoğunluk kazanmaya başladığı görülmektedir. Bu çalışmalarda sportif başarıyı etkileyebilecek birçok faktör üzerinde durulmakla birlikte, bu faktörler daha çok ekonomik, demografik, politik, coğrafi ve kültürel unsurları içermektedir.

2. Literatüre Genel Bakış

Bugüne kadar olimpiyat başarısının arkasındaki nedenlere odaklanan pek çok çalışma yapılmıştır. Bunlardan biri Bernard ve Busse (2004) tarafından yapılan "Olimpiyatları Kim Alır: Ekonomik Kaynaklar ve Toplam Madalyalar. Bu çalışmada "hangi ülke" sorusu

solunmuştur. Olimpiyat Oyunlarının bir döneminde kazandığı madalya sayısı? incelendi ve spor yeteneğinin rastgele dağıldığı ve nüfus büyüklüğü ile orantılı olduğu basit bir hipotezi içeriyor. Bu çalışma dikkate alındığında, özellikle milli gelirin Olimpik bir sporunun yetiştirilmesi için çok önemli olduğuna dair önemli kanıtlar elde edildi. Ayrıca, kişi başına düşen gelir seviyesi Olimpiyat Oyunlarındaki ülke performansının en iyi belirleyicilerinden biri olarak milli gelir ile benzer etkilere sahiptir (Bernard ve Busse, 2004: 413-17).

Makiyan ve Rostami'nin (2021: 33-39) çalışmasında, ekonomik göstergeler ile ülkelerin 1992-2016 döneminde kazandıkları olimpiyat madalya sayıları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmalarındaki bağımlı değişken, her ülkenin Olimpiyat Oyunlarında kazandığı madalya sayısıdır ve bu nedenle bu çalışmada Modifiye Poisson Regresyon formu uygulanmıştır. Bu regresyon modeli sonucunda ülkelerin kazandıkları madalya sayıları ile nüfusları, kişi başına düşen üretim miktarı, ev sahipliği ve önceki oyunlara katılma deneyimi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bir ülkenin katılımcı ülkeler sıralamasında ilk 20'de yer alma sayısına dayanan deneyim birikimi değişkeninin, ülkelerin başarısı için bu değişkenin göreceli önemini yansıttığı belirtilmelidir. Başka bir deyişle, önceki Olimpiyat Oyunlarından elde edilen deneyim, bir ülkenin bir sonraki dönem için gelişme olasılığını artırabilir. Bu çalışmada bağımlı değişken, her ülkenin olimpiyatlarda kazandığı madalya sayısıdır. Dolayısıyla bu araştırmanın sonuçları, Olimpiyat Oyunlarında daha fazla madalya kazanmak için bağımlı ve açıklayıcı değişkenler arasında pozitif anlamlı etkilere işaret etmektedir. Bu nedenle bir ülkenin Olimpiyat Oyunlarında daha iyi bir sıralamaya ulaşabilmesi için ekonomik değişkenlerin önemini dikkate alması gerektiği önerilmektedir (Makiyan ve Rostami, 2021: 38-39).

Gelişmiş ülkelerde hem devletin hem de özel sektörün spor altyapısına daha fazla kaynak ayırması ve yatırım yapması beklenebilir. Katılımcı ülkeler açısından, olimpiyatlarda başarılı olmada ekonomik faktörlerin rolünün araştırılması önemli hale gelmiştir. Bernard ve Busse'ye (2004: 413-417) göre, atletik yeteneklerin dünya çapında rastgele dağılabilmemesine rağmen, bu yeteneklerin geliştirilmesi ve keşfedilmesi, ihtiyaç duydukları bireylere ve tesislere harcama yapılmasını gerektirmektedir. Özellikle zengin ve sanayileşmiş ülkelerin bu tür altyapı yatırımlarına hem daha fazla kaynak aktarabildikleri hem de bu konuda daha istekli oldukları açıktır. Sonuç olarak, en önemli değişkenlerden biri olan kişi başına düşen GSYİH'nın Olimpiyat madalyası kazanımı modellemesine dahil edilmesi mantıklı görünmektedir (Bernard ve Busse, 2004: 413-417). (i)'nin (t) zamanında i ülkesini temsil ettiği aşağıdaki işlevi tanımlarlar: "Tit = F(Nit, Yit, Ait) Bu durumda, Nit nüfusu temsil eder, Yit GSYH'yi temsil eder ve Ait, ülke deneyimi i'dir.

"Ekonomi ve Olimpiyat: Bir Verimlilik Analizi" başlıklı makalede, Olimpiyat Oyunlarının başarısını ölçmek için teknik ölçümler kullanarak toplumdaki sporun önemi değerlendirilmektedir. Bu çalışmaya göre gayri safi yurtiçi hasıla, olimpiyat oyunlarında başarı ile ilgili sonuçların tahmin edilmesi ve modelin çıktı değerleri olan madalya sayısının bilinmesi için uygun bir göstergedir. Ayrıca bu çalışmada, ülkeler ve ırklar arasında sporun artan önemine de vurgu yapılmaktadır (Ratchet ve Ulrich, 2008: 520-37). "Neden Bazı Ülkeler Daha Fazla Olimpiyat Madalyası Alır? Sosyal Hareketlilik ve Yoksulluğu Azaltma Dersleri" başlıklı çalışmada, sağlık, eğitim ve ülkedeki yolların büyüklüğü ve erişilebilirlik, köylerdeki nüfusun bölünmesi ve kişi başına düşen üretim, çıktı miktarı gibi bilgi verici üç farklı değişken incelenmiştir (Ratchet ve Ulrich: 2008: 520-37).

"Olimpiyatlarda Madalya Kazanmak: Hırvatistan'ın Şansı Var mı?" başlıklı bir çalışmada nüfus büyüklüğü, GSYİH düzeyi, barındırma, siyasi sistem, spor sistemi, kişi başına düşen sağlık harcaması ve hava durumu gibi değişkenleri inceler. Sonuçlar, ekonomik faktörlerin, özellikle kişi başına GSYİH ve ülkenin siyasi sisteminin, bu Olimpiyat yarışmalarında başarı oranını ve ülkelerin kazandığı madalya sayısını açıklamada iyi olduğunu göstermektedir. Ancak, nüfus büyüklüğünün Hırvatistan'ın yarışmalarda madalya kazanma olasılığı üzerindeki etkisi bu çalışmada doğrulanmamıştır (Ratchet ve Ulrich, 2008: 520-537).

"Olimpiyatlarda Ulusların Sportif Başarısını Etkileyen Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Etkisi" başlıklı bir başka akademik çalışmada, 2012-16 döneminde olimpiyat başarısının arkasındaki faktörler tartışılmış ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, bu oyunlarda alınan madalyaya göre ülkelerin sportif başarısı tanımlanmakta ve insani gelişme indeksi, kişi başına düşen gelir, nüfus, önceki karşılaşmalardaki performansı, katılımcı sayısı, dış ticaret dengesi, 14-64 yaş aralığı işgücüne katılım oranı ve hane giderleri dikkate alınmıştır. Bu çalışmada bu faktörleri araştırmak için panel veri regresyon modeli kullanılmıştır. Tahmin sonuçları, nüfus değişkenleri dışında, işgücüne katılım oranı ve bir önceki dönemin yarışmalardaki performansı, insani gelişme indeksi ve kişi başına düşen gelir değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermiştir. Ayrıca nüfus değişkeni dışında diğer değişkenlerin ülkelerin sportif başarısı üzerinde olumlu bir etkisi olduğu için insani gelişme indeksi Olimpiyat Oyunlarına katılan tüm ülkelerin spor başarısında en etkili faktör olmuştur

Gelişmiş ülkelerde hem devletin hem de özel sektörün spor altyapısına daha fazla kaynak ayırması ve yatırım yapması beklenebilir. Katılımcı ülkeler açısından, olimpiyatlarda başarılı olmada ekonomik faktörlerin rolünün araştırılması önemli hale gelmiştir. Bernard ve Busse'ye (2004: 413-417) göre, atletik yeteneklerin dünya çapında rastgele dağılabilmemesine rağmen, bu yeteneklerin geliştirilmesi ve keşfedilmesi, ihtiyaç duydukları bireylere ve tesislere harcama yapılmasını gerektirmektedir. Özellikle zengin ve sanayileşmiş ülkelerin bu tür altyapı yatırımlarına hem daha fazla kaynak aktarabildikleri hem de bu konuda daha istekli oldukları açıktır. Sonuç olarak, en önemli değişkenlerden biri olan kişi başına düşen GSYİH'nın Olimpiyat madalyası kazanımı modellemesine dahil edilmesi mantıklı görünmektedir (Bernard ve Busse, 2004: 413-417). (i)'nin (t) zamanında i ülkesini temsil ettiği aşağıdaki işlevi tanımlarlar: "Tit = F(Nit, Yit, Ait) Bu durumda, Nit nüfusu temsil eder, Yit GSYH'yi temsil eder ve Ait, ülke deneyimi i'dir.

"Ekonomi ve Olimpiyat: Bir Verimlilik Analizi" başlıklı makalede, Olimpiyat Oyunlarının başarısını ölçmek için teknik ölçümler kullanarak toplumdaki sporun önemi değerlendirilmektedir. Bu çalışmaya göre gayri safi yurtiçi hasıla, olimpiyat oyunlarında başarı ile ilgili sonuçların tahmin edilmesi ve modelin çıktı değerleri olan madalya sayısının bilinmesi için uygun bir göstergedir. Ayrıca bu çalışmada, ülkeler ve ırklar arasında sporun artan önemine de vurgu yapılmaktadır (Ratchet ve Ulrich, 2008: 520-37). "Neden Bazı Ülkeler Daha Fazla Olimpiyat Madalyası Alır? Sosyal Hareketlilik ve Yoksulluğu Azaltma Dersleri" başlıklı çalışmada, sağlık, eğitim ve ülkedeki yolların büyüklüğü ve erişilebilirlik, köylerdeki nüfusun bölünmesi ve kişi başına düşen üretim, çıktı miktarı gibi bilgi verici üç farklı değişken incelenmiştir (Ratchet ve Ulrich: 2008: 520-37).

"Olimpiyatlarda Madalya Kazanmak: Hırvatistan'ın Şansı Var mı?" başlıklı bir çalışmada nüfus büyüklüğü, GSYİH düzeyi, barındırma, siyasi sistem, spor sistemi, kişi başına düşen sağlık harcaması ve hava durumu gibi değişkenleri inceler. Sonuçlar, ekonomik faktörlerin, özellikle kişi başına GSYİH ve ülkenin siyasi sisteminin, bu Olimpiyat yarışmalarında başarı oranını ve ülkelerin kazandığı madalya sayısını açıklamada iyi olduğunu göstermektedir. Ancak, nüfus büyüklüğünün Hırvatistan'ın yarışmalarda madalya kazanma olasılığı üzerindeki etkisi bu çalışmada doğrulanmamıştır (Ratchet ve Ulrich, 2008: 520-537).

"Olimpiyatlarda Ulusların Sportif Başarısını Etkileyen Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Etkisi" başlıklı bir başka akademik çalışmada, 2012-16 döneminde olimpiyat başarısının arkasındaki faktörler tartışılmış ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, bu oyunlarda alınan madalyaya göre ülkelerin sportif başarıları tanımlanmakta ve insani gelişme indeksi, kişi başına düşen gelir, nüfus, önceki karşılaşmalardaki performansı, katılımcı sayısı, dış ticaret dengesi, 14-64 yaş aralığı işgücüne katılım oranı ve hane giderleri dikkate alınmıştır. Bu çalışmada bu faktörleri araştırmak için panel veri regresyon modeli kullanılmıştır. Tahmin sonuçları, nüfus değişkenleri dışında, işgücüne katılım oranı ve bir önceki dönemin yarışmalardaki performansı, insani gelişme indeksi ve kişi başına düşen gelir değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermiştir. Ayrıca nüfus değişkeni dışında diğer değişkenlerin ülkelerin sportif başarıları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu için insani gelişme indeksi Olimpiyat Oyunlarına katılan tüm ülkelerin spor başarısında en etkili faktör olmuştur (Karimnia, 2013).

Sonuçlar, birçok ülkenin potansiyel kabiliyetlerine paralel olarak tahmin edilen sayıya yakın (çok az bir farkla) madalya kazandığını göstermektedir. Yine sonuçlar, ülkelerdeki gelir düzeyi ve ekonomik durumun türünün Olimpiyatlardaki başarıyı veya başarısızlığı etkileyen faktörler olduğuna işaret etmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi kültürel, sosyal, ekonomik ve demografik koşulların sportif başarı üzerindeki etkisi uzun yıllardır araştırılmaktadır. Emrich, Pitsch, Klein ve Pierdzioch'un (2012: 1890-1901) çalışmasında bu konudaki daha önce yapılmış olan çalışmaların bir listesi sunulmaktadır. Çoğunlukla 1970'lerde yayınlanan önceki akademik çalışmaların listesi, "Jokl ve diğerleri (1956), Ball (1972), Novikov ve Maximenko (1972), Seppänen (1972), Grimes ve diğerleri (1974), Levine tarafından yapılan araştırmaları içerir. (1974), Kiviaho ve Mäkelä (1978)". Yine bu listede daha yeni dönemde yapılmış çalışmalar ise şunlardır: "Colwell (1984), Gärtner (1989), Seppänen (1989), Baimbridge (1998), Condon ve diğerleri (1999), Lamprecht ve Stamm (2001), Hoffmann ve diğerleri. (2002).), Johnson ve Ali (2004), Bernard ve Busse (2004), Hoffmann ve diğerleri (2004), Campbell ve diğerleri (2005), Pfau (2006), Schmid ve diğerleri (2006), Maennig ve Wellbrock (2008)), Shibli ve Bingham (2008), Li ve diğerleri (2009) ve Bryant (2011)" (Emrich ve diğerleri, 2012: 1892). Bununla birlikte, konuyla ilgili çok önemli araştırmalara rağmen, sportif başarının belirleyicilerine ilişkin tutarlı bir resmin henüz ortaya çıkmadığını iddia etmektedirler.

Öte yandan, Johnson ve Ali (2004: 974) daha az nüfuslu ulusların bile Kış Olimpiyatları'nda daha iyi performans gösterebildiğini tespit etmişlerdir ki onlar, metre kareye düşen nüfus büyüklüğünü de açıklayıcı bir değişken olarak kabul etmektedirler. Öte yandan, Pfau (2006), kişi başına düşen GSYİH'nin kış olimpiyatlarındaki madalya sayıları üzerinde önemsiz bir etkisi ve nüfus büyüklüğünün yalnızca zayıf bir şekilde anlamlı bir etkisi olduğunu bulmuştur. Emrich, Pitsch, Klein ve Pierdzioch (2012: 1890-1901) de nüfus büyüklüğü katsayısının üniter olup olmadığını test etmişse de bu test önemli bir sonuç göstermemiştir. Johnson ve Ali (2004), kişi başına düşen GSYİH'nin karesini açıklayıcı bir değişken olarak kabul ettikleri kişi başına GSYİH'nin da önemli bir etkisi olduğunu bulmuşlardır. Benzer şekilde Hoffmann, Lee ve Ramasamy (2004: 262-276) Olimpiyat başarısı ve ekonomik faktörlerle ilişkisi üzerine bir araştırma yapmışlar ancak sadece Sidney Olimpiyat Oyunlarına odaklanmışlardır ve bu nedenle bu araştırma kesin bir şey söylemek için yeterli değildir. Ancak araştırma sonucunda, GSYİH oranının madalya sayıları üzerinde ulus devletler açısından önemli bir etkisi olduğunu tespit etmişlerdir.

Spor ekonomisi ve uluslararası müsabakalar ve yarış sonuçları dikkate alındığında sportif başarıya ulaşmak uzun uğraşlar ve uygun bir ortam gerektirmektedir. Başka bir deyişle, sportif başarı için sadece sporun talep edildiği üretim yerleri ve pazarlar değil, aynı zamanda iyi antrenörler ve sağlam, azimli ve yetenekli sporculara da ihtiyaç vardır. Ancak insan ve spor yeteneği mal gibi üretilemez. Yetenekli sporcuların varlığı, Olimpiyat Oyunları ile ilgili olarak özellikle kıt bir kaynak olarak kabul edilmektedir; ancak, sportif başarı için spor tesisleri ve antrenman sürecinin kontrolü ve zamanlaması için bilimsel desteğe ihtiyaç vardır. Açık toplumlarda yüksek performanslı bir spor destek sisteminin bu unsurları pahalıdır ve sonuçlarımız ekonomik refahın özellikle Olimpik kış oyunlarında spor başarısı açısından önemli olabileceğini göstermektedir (Johnson ve Ali, 2004: 974-5).

Özetle, daha önceki çalışmaların sonuçlarını teyit ederek, hem nüfus büyüklüğünü hem de ekonomik refahı spor başarısı için ön koşul olarak analiz etmek önemlidir. Ülke büyüklüğü ve büyük şehirlerde yaşayan nüfus oranı bu çalışmada önemsiz bulunmuştur. Belirtmek gerekir ki, yukarıda bahsedilen ampirik çalışmalarda ele alınan değişkenler, sportif başarıyı açıklamaya yardımcı olan tek değişken değil, önemli belirleyiciler arasındadır.

Konuyla ilgili daha önce yapılan benzer çalışmalardan biri de Saatçioğlu ve Karaca (2012) tarafından ekonomik gelişmenin uluslararası spor başarısı üzerindeki etkisini araştırdıkları akademik makaledir. Saatçioğlu ve Karaca (2012) yaptıkları çalışmada olimpiyatlarda kazanılan madalya sayısını sportif başarının bir ölçüsü olarak kullanmışlar ve ekonomi ile sportif başarı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Daha spesifik olarak onların çalışmasında, Atlanta 1996, Sydney 2000, Atina 2004, Pekin 2008'deki yaz olimpiyat oyunları için kesitsel regresyon analizleri yapılmıştır. Regresyon analizlerinin sonuçlarına göre, "kişi başına düşen GSYİH'deki yüzde birlik artış, olimpiyat oyunlarında kazanılan madalya sayısında yüzde 0,27-0,63'lük bir artışa yol açmaktadır." Kısacası, çalışmanın sonucu, ekonomik gelişmenin sportif başarı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir (Saatçioğlu ve Karaca, 2012: 27-8). Benzer şekilde bu bağlamda Butter ve Van der Talk (1995), Seul 1988 ve Barselona 1992 Yaz Olimpiyatları için ayrı ayrı yaptıkları regresyon analizlerinde, ekonomik gelişmişlik düzeyinin bir ölçüsü olarak kullandıkları kişi başına düşen gelir düzeyinin kazanılan madalya sayısını olumlu yönde etkilediğini tespit etmişlerdir.

Benzer şekilde Bian (2005) da regresyon analizini Seul 1988, Barselona 1992, Atlanta 1996 ve Sydney 2000 Yaz Olimpiyat Oyunları için ayrı ayrı uygulayarak aynı sonuca ulaşmıştır. Ayrıca daha büyük örneklerle çalışan Bernard ve Busse (2004), Johnson ve Ali (2004) ve Oyeyinka'nın (2007) sonuçları benzerdi. Bernard ve Busse (2004) 1960-1996 döneminde düzenlenen Yaz Olimpiyatları için, e-ISSN: 2148-2683

Johnson ve Ali (2004) 1952-2000 döneminde düzenlenen Yaz ve Kış Olimpiyatları için ve Oyeyinka (2007) 1952-2004 yılları arasında düzenlenen Yaz Olimpiyatları için kişi başına düşen milli gelir düzeyinin ülkelerin kazandığı madalya sayısını olumlu yönde etkilediği sonucuna varmışlardır. (Saatçioğlu ve Karaca, 2012: 29).

Saatçioğlu ve Karaca (2012: 31) tarafından yapılan çalışmada, ekonomik gelişmenin ülkelerin uluslararası arenada sportif başarılarına etkisi aşağıdaki modelle araştırılmıştır:

$$‘‘\text{LOG}(\text{MAD}_i) = \alpha_0 + \alpha_1\text{LOG}(\text{KBG}_i) + \alpha_2\text{LOG}(\text{NUF}_i) + \alpha_3 (\text{SIC}_i - 15)^2 + \alpha_4\text{EVS}_i + \alpha_5\text{KOM}_i + \epsilon_i’’$$

Genel olarak ilgili literatürde ülkelerin yaz olimpiyatlarında kazandıkları madalya sayılarının ülkelerin sportif başarılarının bir göstergesi olarak kullanıldığı söylenebilir. Bu değişken MAD sembolü ile gösterilir. Hoffmann (2002a)'a göre, olimpiyat oyunlarında en az bir madalya kazanan ülkeler örnekleme dahil edilmiş ve kazanılan madalya türüne (altın, gümüş, bronz) göre herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Bu bağlamda, ülkelerin olimpiyatlarda kazandığı madalya sayıları Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) internet sitesinden alınmıştır. Modelde, ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyinin bir ölçüsü olarak 2005 yılı satın alma gücü paritesi ile hesaplanan kişi başına reel GSYİH değerleri kullanılmıştır. KBG sembolü ile temsil edilen bu veriler, Dünya Bankası'nın Dünya Kalkınma Göstergeleri (WDI) veri tabanından alınmıştır.

Modeldeki diğer bağımsız değişkenler ise kontrol değişkenleridir. İlk kontrol değişkeni, NUF sembolü ile temsil edilen popülasyondur. Nüfus büyüklüğü arttıkça yetenekli sporculara sahip olma olasılığı da artmaktadır. Dolayısıyla nüfus büyüklüğünün sportif başarıyı olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Ülke nüfusu ne kadar fazla olursa, o kadar yetenekli sporcular üretebilecek ve buna bağlı olarak spor müsabakalarında daha başarılı olacaklardır (Saatçioğlu ve Karaca, 2012: 29-30).

Modeldeki ikinci kontrol değişkeni, iklim faktörünün sportif başarıya etkisini ölçmek için kullanılan ve SIC ile temsil edilen, ülkeler için ortalama sıcaklıktır. İklim aynı zamanda coğrafi bir durum olarak da vurgulanmaktadır. Bireylerin sportif yetenekleri ilk olarak açık hava aktivitelerle ortaya çıktığı için, bir ülkenin ikliminin sportif faaliyetlere ve antrenmanlara uygun olmasının madalya almada başarılı olabilmesi için önemli olduğu ifade edilebilir. Aşırı soğuk ya da sıcak, aşırı nemli ya da yağışlı iklime sahip ülkelerde açık hava etkinliklerinin sınırlı olmasının beklendiği ve bu nedenle bu ülkelerde sportif başarının düşük olması beklendiği söylenebilir (Hoffmann vd. 2002: 545).

Modeldeki üçüncü kontrol değişkeni, Olimpiyatlarda ev sahipliği avantajının etkisini ölçmek için oluşturulan EVS (ev sahibi ülke) değişkenidir. Bu değişken ilgili yaz olimpiyat oyunlarını düzenleyen ülkenin 1 değerini ve diğer ülkelerin 0 değerini aldığı kukla bir değişkendir. Bu bağlamda regresyon analizlerinde Atlanta 1996 için ABD, Sydney 2000 için yapılan analizlerde Avustralya, Atina 2004 için yapılan analizlerde Yunanistan, Pekin 2008 için yapılan analizlerde Çin 1 değerini almıştır. uluslararası sportif başarı üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Saatçioğlu ve Karaca, 2012: 32).

Yine yukarıdaki modelde son kontrol değişkeni, halen komünist rejim tarafından yönetilen ve/veya geçmişte uzun süre bu rejim tarafından yönetilen ülkelerin 1 değerini aldığı ve diğer ülkeler 0 değerindedir. Literatürde hakim olan görüş çerçevesinde bu değişkenin katsayısının pozitif olması beklenmektedir. Siyasetin sportif başarı ile ilişkisi dikkate alındığında özellikle komünist ülkelerdeki hükümetlerin sportif başarıyı uluslararası arenada uygulanan siyasi rejimin bir başarısı olarak sunmaya çalıştıkları ifade edilebilir. Bu nedenle bu alana çok fazla kaynak ayırmakta ve sporda antrenman ve egzersiz tekniklerine önem vermektedirler. Bu ülkelerin spor müsabakalarındaki ve özellikle olimpiyatlardaki başarıları bu amaca bağlanabilir. Bu nedenle bu olgu genellikle ampirik çalışmalarda komünist ülkeleri temsil etmek için kukla değişkenler kullanılarak test edilmektedir (Saatçioğlu ve Karaca, 2012: 32-3).

1990'larda komünist rejimlerin çoğunun çöküşüne rağmen, bu ülkelerin spor alanında hala nispeten başarılı olduklarını gösteriyor. Buts vd. (2011: 5)'ne göre, bu durum komünizm rejimi sırasında oluşturulan spor altyapısına ve oluşturulan spor kültürüne dayanmaktadır. Ancak sportif başarıyı etkileyen faktörler arasında ekonomik gelişmişlik düzeyi ve nüfus büyüklüğü ön plana çıkmaktadır. Ampirik çalışmaların sonuçlarına bağlı olarak De Bosscher ve ark. (2006: 188), bir ülkenin ekonomik gelişmişlik düzeyinin ve nüfusunun, ülkelerin uluslararası müsabakalardaki sportif başarısının %50'den fazlasını açıkladığını belirtmektedir.

Literatürde yapılan çalışmalarda bağımsız değişken olarak sadece logaritmik kişi başına düşen GSYİH değişkeninin kullanıldığı modellerdeki katsayılar %1 veya %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Bu katsayı büyüklükleri, ekonomik gelişmişlik düzeyindeki %1'lik bir artışın yaz olimpiyatlarında kazanılan madalya sayısını %0,27 ile %0,48 arasında artırdığını göstermektedir. Bu modellerde, uyum iyiliğinin bir ölçüsü olan düzeltilmiş R-kare değerleri, tek başına ekonomik gelişmişlik düzeyinin sportif başarının %5-18'lik bir kısmını açıkladığını göstermektedir. F testlerine göre bu modeller bir bütün olarak anlamlıdır. Öte yandan, kontrol değişkenlerinin eklendiği modellerde iklim değişkeni SIC'nin problemlili olduğu görülmüştür. İklim değişkeninin katsayısının işareti genellikle beklenenin tersiydi ve istatistiksel olarak önemsiz ve/veya çok düşük (%10) anlamlıydı. Bu durum literatürde iklimin sportif başarıyı etkilediği görüşünün şüpheli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle iklim değişkeni çıkarılarak modeller tekrar çözülmüştür. Bu şekilde ulaşılan son modellerde logaritmik GSYİH değişkeninin katsayısı %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkarken, katsayıların boyutu artmıştır. Kontrol değişkenli bu modellere göre ekonomik gelişmişlik düzeyindeki %1'lik bir artış sportif başarıyı %0.59 ile %0.63 arasında artırmaktadır (Saatçioğlu ve Karaca, 2012: 34).

Ayrıca literatürdeki teorik görüşler ve ampirik çalışmaların sonuçları doğrultusunda popülasyon büyüklüğünün sportif başarıyı önemli ölçüde etkileyen bir değişken olduğu gözlemlenmiştir. KOM değişkeninin beklenen işarete sahip olması ve istatistiksel olarak anlamlı olması, mevcut ve/veya eski komünist ülkelerin spor alanında diğer faktörlerle açıklanamayacak kadar başarılı olduğunu teyit etmektedir.

Makiyan ve Rostami'nin (2021) çalışmasında, tahmin sonuçları, seçilen ülkeler tarafından elde edilen madalya sayısının nüfus (lpop), yerli üretim (lpgdp) ve barındırma (Host) ile pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Madalya

kazanmanın en önemli ekonomik faktörü olan çalışmanın uyguladığı dört açıklayıcı değişkenin açıklamasını kullanmışlardır. Bu sonuçlara göre, nüfus etkisinin logaritmasında 0.34'e eşit bir birimlik artış, madalya sayısını artırmaktadır. Ayrıca yerli üretimin logaritmasının bir birim artması ilaç sayısını 0.24 olarak artırmaktadır (Makiyan ve Rostami, 2021: 38).

Bernard ve Busse (2004: 413-17), katılımcı ülkeler arasında madalya dağılımını nüfus gücü hipotezine göre analiz etmenin mümkün olmadığını belirtmektedir. Çalışmalarında başta milli gelir olmak üzere diğer kaynaklara ilişkin önemli kanıtlar elde edilmiştir. Kısacası, bu faktörler bir Olimpik sporunun eğitimi için çok önemlidir. Olimpik performansın en iyi göstergesi olarak kişi başına ve nüfus gelirininde GSYİH'ya benzer etkileri olması da ilginçtir.

Kashi ve Karimnia'ya (2016: 43-67) göre uluslararası yarışmalarda sportif başarı çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Araştırmalarında, egzersiz ve antrenman olgusunun, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkinliği açısından insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik spor programları geliştirilmesinde başarı faktörlerini belirleyebileceğine vurgu yapmışlardır. İlgili çalışma kapsamında, Logit ekonometrik model kullanılarak 1996-2012 yılları arasında Olimpiyat Oyunlarına katılan ve altın madalya, gümüş ve bronz madalya kazanan tüm ülkelerin performans verileri ele alınmış ve başarıyı etkileyen faktörleri bulmak için değerlendirilmeye çalışılmıştır. Modelin sonuçları, insani gelişme göstergesi değişkenlerinin, katılımcı sayısının, ticaret dengesinin, GSYİH'nın, spor performans süresinin net etkisinin Olimpiyatlarda başarılı spor olasılığını artırdığını göstermektedir. Öte yandan, nüfus, spor alanında başarı şansı üzerinde önemsiz derecede olumsuz bir etkiye sahiptir. Bu çalışmanın sonuçları, "Olimpiyatlarda sportif başarı olasılığını arttırmada en etkili faktörün insani gelişme endeksi olduğunu" göstermiştir (Kashi ve Karimnia, 2016: 43-67).

3. Tokyo-2020 Olimpiyat Oyunları Bağlamında Ülkelerin Ekonomik ve Sportif Açından Karşılaştırılması

Sportif başarı ve ekonomik faktörler arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yapılan daha önceki çalışmalarla karşılaştırıldığında, son olarak Japonya'nın başkenti Tokyo'da düzenlenen yaz olimpiyat oyunlarında (Tokyo-2020) ülkelerin kazandığı toplam madalya sayılarının önceki olimpiyatlarda ortaya çıkan genel sıralamayla benzer olduğu görülmektedir. Ülkelerin tek tek elde ettikleri toplam madalya -altın, gümüş ve bronz- sayısına göre, sporda başarılı olan ülkelerin ekonomik başarı açısından da dünyanın önde gelen ülkeleri arasında oldukları görülmektedir.

Nitekim, Covid-19 salgını nedeniyle bir yıl ertelenerek 2021 yılında düzenlenen Tokyo-2020 Olimpiyat Oyunları ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyleri ve spor organizasyonlarında gösterdikleri başarı düzeyleri arasındaki ilişki açısından önemli sonuçlar göstermektedir. Olimpiyat madalya sıralaması, Tokyo Olimpiyat Oyunlarında elde edilen başarı ve ülkelerin sosyo-ekonomik durumu açısından önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Şöyle ki, burada oyunlara katılan ve yarışmalarda mücadele edip başarı elde eden sporcuların temsil ettiği ülkelere baktığımızda, en çok madalya kazanan ülkelerin yine geçmiş olimpiyatlarda olduğu gibi ekonomisi güçlü ve gelişmiş ülkeler olarak tanımlanan ülkeler olduğu görülmektedir.

2021'de düzenlenen Tokyo 2020'deki genel madalya sıralamasında ABD birinci ülke olurken, Çin 2., Japonya ise madalya sıralamasında 3. sırada yer aldı. 2020 Yaz Olimpiyatları Madalya Sıralama Tablosu aşağıdaki gibidir;

Tablo 1: Ülkelerin Madalya Tablosu -Tokyo 2020 Yaz Olimpiyatları

Ülke Adı	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam
 ABD	39	41	33	113
 Çin	38	32	18	88
 Japonya	27	14	17	58
 BüyükBr itanya	22	21	22	65

Ülke Adı	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam
 RusyaOlimp.K	20	28	23	71
 Avustralya	17	77	22	46
 Hollanda	10	12	14	36
 Fransa	10	12	11	33
 Almanya	10	11	16	37
 İtalya	10	10	20	40
 Kanada	7	6	11	24
 Brazilya	7	6	8	21
 Yeni Zelanda	7	6	7	20
 Küba	7	3	5	15
 Macaristan	6	7	7	20

Ülke Adı	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam
 Güney Kore	6	4	10	20
 Polonya	4	5	5	14
 Çekya	4	4	3	11
 Kenya	4	4	2	10
 Norveç	4	2	2	8

Kaynak: <https://www.sporx.com/tokyo-2020-madalya-tablosu>

Bernard ve Busse'nin (2004: 8) çalışmasında belirttiği gibi, bir ülke için Olimpik kalibreli sporcular yetiştirmek için üretim işlevi, insan, para ve bir miktar organizasyon yeteneği gerektirir. Benzer şekilde, yukarıdaki tablodaki ülkelerin madalya toplamları, Tokyo 2020'de en fazla madalyaya sahip ülkelerin en zengin, en kalabalık ve en eğitimli ülkeler olduğunu göstermektedir.

IMF'ye göre, ülkelerin nominal GSYİH'sı dikkate alındığında, ilk on ülke şu şekildedir; "1. - ABD, 2. - Çin, 3. - Japonya, 4. - Almanya, 5. - Birleşik Krallık, 6. - Hindistan, 7. - Fransa, 8. - İtalya, 9. - Kanada, 10. - Güney Kore" (World Economic Outlook Database 2021).

Madalya sıralamasına bakıldığında, ilk üç ülkenin IMF'nin GSYİH sıralama listesi olan World Economic Outlook (2021 bazında) ile aynı olduğu rahatlıkla görülüyor; bunlar ABD, Çin ve Japonya'dır. İngiltere madalya sıralamasında 4., IMF listesinde ise 5. sırada yer alıyor. Bunun yanı sıra Almanya, Fransa ve İtalya hem ekonomik hem de sportif başarı açısından dünya sıralamasında ön sıralarda yer alıyor. Hem madalya sıralamasında hem de GSYİH büyüklük listesinde ilk 10 ülke arasında yer alıyorlar. Yani Rusya, Kanada, Güney Kore, Avustralya ve Brezilya her iki konuda da başarılı. Bu ülkeler her iki listede de ilk 20 ülke arasında yer alıyor. Ayrıca Küba gibi komünist devletlerin ve Macaristan, Polonya, Çekya gibi eski sosyalist blok ülkelerinin başarılı olduğunu ve bu durumun modeldeki KOM ülke değişkeni için hipotezi doğruladığını belirtmek gerekir.

Japonya ise ev sahibi ülke olarak Tokyo-2020 Olimpiyat Oyunlarında çok sayıda madalya toplamayı başarmış ve Dünya Ekonomik Görünüm Listesi'nde olduğu gibi 3. sırayı almıştır. Bunun nedeni, ev sahiplerinin diğer Olimpiyat katılımcılarına göre çeşitli potansiyel avantajları olmasıdır. Birincisi, bireysel sporcular için Olimpiyatlara katılma maliyeti en aza indirilir. (Bernard ve Busse, 2004: 11) Daha da önemlisi, Oyunlara ev sahipliği yapan ülke milli sporcularının ihtiyaçlarını karşılamak için tesisleri uygun şekilde düzenleyebilir; ayrıca, ev sahibi ülke taraftarlarının, izleyicilerinin coşkusu kendi sporcuları üzerinde olumlu etki yaparak onları fazlasıyla motive edebilmektedir.

Kısaca, olimpiyatlara ev sahipliği yapmak o ülke sporcularını kendi evlerinde yarışırken başarılı olma konusunda daha çok hırslandırmaktadır. Kendi evlerinde olmanın verdiği belli avantajları (seyirci ve saha avantajı gibi) kullanabilecek olan ev sahibi ülke sporcuları başarı olasılıklarını arttıracaklardır. Denilebilir ki, yarışmalar arkadaşlarının ve ailelerinin önünde yapıldığında bu sporcular olimpik ün kazanmak için daha fazla motive olabilmektedirler. Son olarak, ev sahibi ülkeler Oyunlara yeni sporların eklenmesinde etkilidir. Tüm bu faktörler, ev sahibi ülkelerin Oyunlar kendi ülkelerindeyken normalden çok daha fazla madalya kazanmalarının beklendiğini gösteriyor.

Son 30 yılda toplam Olimpiyat madalyası ile ilgili en ilginç sorulardan biri, eski komünist ülkelerin Olimpiyat madalyalarını 'üretme' yeteneği ile ilgilidir. Bu süreçle ilgili endişeler, eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinin görünürdeki başarısından kaynaklanmaktadır. Bu ülkeler, yıllar boyunca büyük miktarlarda Olimpiyat altını, gümüş ve bronz madalyası biriktirdiler. Bunun nedeni, söz konusu ülkelerin geçmişte yaşadıkları komünist rejim sırasında oluşturdukları spor altyapıları ve inşa ettikleri ve hala sahip oldukları spor kültürüdür.

4. Sonuç

1970'li yıllardan itibaren yapılan bir dizi çalışma, ülkelerin uluslararası arenada sportif başarılarını neyin belirlediği konusunu araştıran literatürde öne çıkan faktörlerden birinin ekonomik gelişmişlik düzeyleri ve sosyo-ekonomik faktörler olduğunu göstermiştir.

Spor nihayetinde bir yetenek meselesidir ancak yetenekli sporcuların keşfedilmesi ve geliştirilmesi bu alanda altyapı yatırımları gerektirir. Teorik olarak ekonomik olarak gelişmiş ülkelerin spor altyapı yatırımlarına daha fazla kaynak ayırabilecekleri ve böylece daha başarılı olabilecekleri ileri sürülmektedir. Ayrıca zengin ülkelerde eğitimde spora daha fazla yer verilmesi ve bireylerin spor için daha fazla boş zaman bulabilmelerinin sportif başarıyı olumlu yönde etkileyeceği kabul edilmektedir. Literatürdeki ampirik çalışmaların çoğu bu görüşü doğrulamakta ve ekonomik gelişmişlik düzeyinin sportif başarıyı olumlu yönde etkilediği sonucunu vermektedir.

Elbette kazanılan madalya sayısının artması ülkeler için önemli; Olimpiyat Oyunlarından bu amaç için ayrılan ekonomik ve insan kaynaklarını kullandıktan sonra daha fazla madalya kazanmasını beklerler. Makiyan ve Rostami, olimpiyat oyunlarındaki başarının diğer bir deyişle kazanılan madalya sayısının artırılmasının ekonomik faktörlerin önemini göz önünde bulundurulması gerektiğini öne sürüyorlar. Dünya genelinde ülkelerin sportif başarısını neyin belirlediği konusuna odaklanan ilgili literatürde öne çıkan çeşitli faktörlerden biri de kuşkusuz ekonomik gelişmişlik düzeyidir (Makiyan ve Rostami, 2021: 34-5).

Bu makale, başarılı bir Olimpik atlet yapan şeyin tam kapsamlı bir analizi olduğunu iddia etmemektedir. Küresel olarak spor müsabakalarında başarı elde etmede ekonomik gelişme sürecinin kapsamlı bir araştırması da değildir. Bunun yerine, ekonomik seviyenin gücünün ve uluslararası spor arenasında ulusal başarıyı tahmin etmede ekonomik kaynakların çok toplu ölçülerinin tahmin gücünün bir örneğidir.

Sporun nihayetinde bir yetenek meselesi olduğu bir gerçektir. Ancak yetenekli sporcuların keşfedilmesi ve yetiştirilmesi elbette spor alanında altyapı yatırımlarını ve bu da bu alana ayrılan ekonomik kaynakları gerektirmektedir. Yani ekonomik faktörlerin etkisi devreye giriyor ve çoğunlukla gelişmiş batı ülkeleri ekonomik yatırımlara önem vererek bu alana gerekli kaynakları aktarıyor ve eski komünist devletler geçmişten gelen altyapı yatırımları sayesinde başarılı sporcular yetiştirme avantajına sahip oluyorlar. Açık ki, ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde hem devletin hem de özel sektörün spor altyapısına daha fazla yatırım yapması beklenebilecek bir gelişme sürecidir. Zengin ülkelerde daha fazla sporun eğitime dahil edilmesi ve bireylerin spora ayıracak daha fazla boş zamana sahip olmaları mümkündür (Bernard ve Busse, 2004: 414). Kısaca, bu koşullar ekonomik gelişmenin sportif başarı üzerindeki olumlu etkisini vurgulamaktadır.

Özetle, bu çalışmanın gözlemleri literatürdeki teorik görüşler ve önceki analitik çalışmaların sonuçları ile tutarlıdır. Yani literatürdeki mevcut çalışmalara paralel olarak Tokyo-2020 Olimpiyat Oyunlarında ülke bazında elde edilen madalya sıralamaları da ekonomik kalkınmanın uluslararası sportif başarının en önemli belirleyicilerinden biri olduğunu doğrulamıştır.

Kaynakça

- [1] Ball, D.W. (1972). "Olympic Games Competition: Structural Correlates of National Success", *International Journal of Comparative Sociology*, 15: 186-200.
- [2] Bosscher, V. D., Knop, P. D., Bottenburg, M. V. and Shibli, S. (2007), "A Conceptual Framework for Analysing Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success", *European Sport Management Quarterly*, pp: 185-215.
- [3] Bernard, Andrew B. and Busse, Meghan R. (2004) "Who Wins the Olympic Games: Economic Resources and Medal Totals", *The Review of Economics and Statistics*, 86 (1): 413-417.
- [4] Bian, Xun (2005) "Predicting Olympic Medal Counts: The Effects of Economic Development on Olympic Performance", *The Park Place Economist*, Volume 13, 37-44.
- [5] Čustonja, Z. and Sanela Škorić, S. (2011). Winning Medals at the Olympic Games—does Croatia Have any Chance? *Kinesiology*, 2011; 43(1).
- [6] De Bosscher, Veerle, Paul De Knop ve Bruno Heyndels (2003) "Comparing Tennis Success Among Countries", *International Sports Studies*, Volume 25, Number 1, 49-68.
- [7] De Bosscher, Veerle, Paul De Knop, Maarten Van Bottenburg ve Simon Shibli (2006) "A Conceptual Framework for Analysing Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success", *European Sport Management Quarterly*, Volume 6, Number 2, 185-215. Retrieved from; <https://doi.org/10.1080/16184740600955087> (03.04.2022)
- [8] Hoffmann, Robert, Lee Chew Ging ve Bala Ramasamy (2002a) "Public Policy and Olympic Success", *Applied Economics Letters*, Volume 9, Number 8, 545-548.
- [9] Hoffmann, Robert, Lee Chew Ging and Bala Ramasamy (2002b). "The Socio-Economic Determinants of International Soccer Performance", *Journal of Applied Economics*, Volume 5, Number 2, 253-272.
- [10] Hoffman R., Lee C.G. & Ramasamy B. (2004). Olympic success and ASEAN countries: economic analysis and policy implications. *Journal of Sports Economics*, 5(3), 262-276.
- [11] Johnson. Daniel K.N. and Ayfer Ali, (2000) "Coming to Play or Coming to Win: Participation and Success at the Olympic Games," Wellesley College mimeo.
- [12] Johnson, Daniel K. N. and Ali, A. (2004) "A Tale of Two Seasons: Participation and Medal Counts at the Summer and Winter Olympic Games", *Social Science Quarterly*, Volume 85, Number 4, 974-993.

- [13] Khodadad Kashi, F. & Karimnia, E. (2016). The Effect of Economic and Social Factors on the Success of Sport in the Olympic Games (2012-1996). *Journal of Economic Modeling Research- JEMR*;7(25): 43-67. Retrieved from: <http://jemr.khu.ac.ir/article-1-1414-en.html>
- [14] Karimnia, A. (2013). Investigating the Impact of Economic and Social Factors on the Sporting Success of Nations in Olympics (1996-1992). Master's Thesis, Peyame Noor University of Tehran, (in Persian).
- [15] Krishna A, Eric H. Why Do Some Countries Win More Olympic Medals? Lessons for Social Mobility and Poverty Reduction. *Economic and Political Weekly*, 2008: 143-151.
- [16] Makiyan, S. & Rostami, M. (2021). *Turkish Journal of Sport and Exercise /Türk Spor ve Egzersiz Dergisi*, Year: 2021 - Volume: 23 - Issue:1 - Pages: 33-39; <http://dergipark.gov.tr/tсед>
- [17] Ratchet A, Ulrich W. Economics and the Summer Olympics: An Efficiency Analysis. *Journal of Sports Economics*, 2008; 9 (5): 520-537.
- [18] SporX-WebPage. Retrieved from: <https://www.sporx.com/tokyo-2020-madalya-tablosu> (Access date: 20.04.2022)